

J E L E N K Ö R.

40. szám.

Pest szombat május 17dikén.

1834.

Foglalát: Magyarország (192—3ik orsz. ülések. Kinevezések. Fiumara kikötő szárnyfoka. Tünde. Alsó-Pest). Anglia (Shiel szavai az unio-fölbontása ügyében, 's e' vita végzete; unionisták). Franciaország (Pozzo di Borgo üdvözlő beszéde, követházi ülés és levelezés Párisból april. 30ikáról; Butera hg.). Németország (követségi jegyzékek a schweizeri főhelyhöz; könyvárosi börse Lipsében; műszorgalmi egyesület Hannoverában). Amerika. Portugália (april. 20ikáig terjedő hírek). Törökország (Dardanellák; új rendelkezések; Yemen tartomány; Muschir Achmet basa; szultának eljegyeztetése). Elegyhírek. Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony maj. 13. Közelebb a' 192—3, mind a' két táblánál tartott orsz. ülésekben a' már isméretes három rendü üzenet forga ismét vitatás alatt. A' RR. t. i. a' minap kapott förendi üzenetekre kerületi gyűléseikben választ készítvén, azt kettőre, a' sérelemkbeli 's ugy nevezett barsi leírásbeli tárgyazatokra a' 10ki orsz. ülésből, helyben hagyván a' fő RRhöz átküldötték. Az elsőre, vagy is sérelembelire már egyedül egy kifejezés gátolja a' két tábla kölcsönös egyezését, de melynek javasolt mását a' fő RR. nem fogadák él, hanem új üzenetben határozták fölszólítani a' KK. és RRket azon kifejezés helyett egy más czélszerűbb javaslására. Másik üzenetben a' barsi ügyre nézve RRink elállának a' fölírás-kivánástul, de óvást tenni szükségesnek tarták. A' fő RR. visszaüzenetjök szerint: örömmel vevék az egyezést, melly a' törvények régi ösvényét partolja, de óvásnak semmi helyét, szükségét vagy hasznát nem látják. Ezalatt a' RR. 12én kik e' napon szeretett elnökjök (Pongrácz) névnapiját üllék, elfogadván a' 3ik rendü üzenet-javaslatot is, (a' január 3kán költ 2dik k. kir. leírás tárgyában) azt azonnal a' főtáblához utasíták; hol íránta, a' fölírásra nézve né-melly változás 's kihagyás javaslása miatt, új üzenet határozatáték. Azontul a' RR. folytaták a' törvényszék rendezésbeli munkálatot, név-szerint a' 18ik cikket a' szentszékekrül.

Föls. Urunk status- és conferentiai-minister gr. Kolowrathoz maj. 10röl intézett kabineti legfensőbb irata szerint, status- és conferentiai tanácsnok b. Mikos Lászlót saját kivánságához képest érdemlett nyugalomra bocsátani és számos évi jó szolgálattal legfensőbb megelégtelte tanujelül őt titkos tanácsnoki méltósággal kegyelmes vala fölrüházn.

Föls. Urunk april. 16ki legfensőbb határozata szerint gr. Zichy Jánost a' m. k. n. Kamara tiszt. titoknokát számfelletti fizetéstelen kam. tanácsnokká méltóztatott kegyelmesen kinevezni, Láczy Miklóst Gácson volt sómázsást pedig tulajdon kérelmére nyugalmazni. Pesten 30adi raktárnok Hendl Ignác, — Bu-

dán m. kir. kamarai fő fizetőhivatali accessista Zimmermann Ferencz és Szegeden Balogh József sóellenőr meghalóztak. (kir. kam. tud.)

Királyunk Ő Fölsége a' magy. kir. udv. Kancellariához april. 10kéről intézett legfensőbb határozata szerint Legény János Györben iskolai tanítót szalagon függő kis arany érdem-pénzzel méltóztatott megjutalmazni.

Fiume május 1jén: Fiumara kikötőnk bal (keletdéli) részén a' kö szárnyfok (molo) elkészült; a' hajóköteleknek szolgáló oszlopok közül azon, melly a' tengerhez legközelb esik, íme fölírás fogja erre nézve is örökíteni fels. ap. Királyunkat, fonséges Nádorunkat 's fáradhatatlan Kormányzónkat n. m. Ürményi Ferencz urat: FRANCISCI I. VNGAR. GLORIOSIS. CLÉMENS. MUNIFICENTIA. — JOSEPHI. ARCHID. AUSTR. REGNI. PALATINI. SVMMA. BENIGNITAS. — FRANCISCI. AB. ÜRMÉNY. LITORIS. HUJVS. GVBERNATORIS. SOLERS. STVDIVM. HAEC. PORTVS. MOENIA. COMMERCII. VNGARICI. COMMODO. POSVERE. A. MDCCCXXXIV.

Tünde 12 evezős, vitorlás új hajó, mellyet a' maj. 12kén Angliából hozzánk visszatért Széchenyi István gr. a' dunai gőzhajózási egyesület számára készíttete, hogy az a' Duna szorosainak kitágittatásukig is, azokon Berzaszka és Orsova közt szállítást 's közösülést könnyítő eszközül szolgáljon, maj. 14én alkonytájban érkezett pesti partunkra meg.)

Alsó-Pest v. m. 11.: Május napjai olly rekent melegűek valának maiglan, hogy a' hőmérő igen gyakran árnyékon is 25 foknyi hőséget mutatott, 's közép Magyarországra csaknem általányosan esőtlen, 's így mivel csak aprilis dereka után szünt meg a' hideg 's a' sorvasztó szelek, 's aprilis eddigi szokott nedves characteristikája helyett, mit főkép e' hótalan tél után epedve ohajtott szomjazó földünk, az idén országszerte kitünőleg száraz természettel mostoházkodott; a' legelő Pest, Pilis és Soltban kopár, sok helyen, mivel itt az idei május szakasztott testvére a' tavalyinak, a' marha már is szájfájós 's csaknem minden vetemény 's mező elsült főkép a' homo-

kos 's feketés agyagú határokon. Zemplényt azonban, Szabolcsot, Szatmárt 's jobbadán minden hegyes megyéinket gyakor eső élteti, a' Tisza medre földagadt a' lentebb tájakon egész áradásig 's ez által a' bele ömlő testvér folyamokat is felduzzasztá. Ezért a' Tiszameléken sok telkesebb határon olly buján díszlik az élet, hogy a' gabona kövérsége miatt meg is dőlt már vagy dőlésre hanyatlong. Békes, Bács, Csongrád 's a' Bánság is sok áldást ígér, csakhogy a' vetett repce többnyire tönkre van téve bizonyos, hydra szaporaságu 's mindedig isméretlen nevü és nemü féregfaj által. E' környékeken szénához is nagy a' remény, de nincs bezzeg ugy szólván semmi nálunk 's a' magasb fektü és már is kiaszott vagy egészen meddő égevényes határokon! hacsak, mint tavaly, a' könyörületes Ég jótékony csatornáit, habár későbben is, meg nem nyitja 's a' lepörgölt v. fel sem virult anyafü helyett bő sarju-takarmánnyal nem pótolja 's tölti meg jobbadán kiürült szénapajtáinkat. Csupán a' szőlőre nézve mondhatni ez időjárást paradicsominak, mert arra csakugyan dicső tulajdonú 's tenyésztésü is az. — A' legközelebb mult szegedi vásár sem vala olly nagy mint egyébkor. Mindenféle barom csekélyebb számban vala látható, minek főkép a' marha soványsága 's ridegsége, mint a' vizenyös földön termett szénával teletetés következménye, vala igaz oka. A' gyalog vásár is igen gyér divatú és silány népességü volt. A' zabon kívül, mellynek köble 2½ pengő forinton felül kelt, egyéb gabonafaj még olcsón is alig talált vevőre.

A N G L I A.

Shiel velősb szavai ezek az unio-felbontás ügyében: Az igen érdemes kincstár-titoknok fellengős szavakkal dicséri Irland jóllétét, szerencsését. Irland jólléte 's szerencséseje! Hol vannak ezek? Vajha én ez érdemes urat Limerick fokpartira (quai) állíthatnám, hogy lássa ott a' sok hajót, mellyek naponként Irland földtermékivel rakottan elvitorláznak, míg annak lakosít éhenhalás, betegségek, járványnyavalyák öldöklök! Meg vagyok győződve, hogy ha az igentisztelt gentleman, egy részről ama' dus terhekre pillanthatna, mellyekkel a' hajók naponként tova költöznek, más részről pedig a' szenvedés 's inség ezer külön meg külön nemeit láthatná, mellyekkel a' lakosság kunyhók 's házakban küzd: igen is, meg vagyok győződve, hogy ő Irland szerencséseje 's jóllétéről soha sem szólandana többé. Jóllét és szerencse! Nagy

Isten, ha kérdeném: hol lelhetni fel azt Irlandban, hegyeinek minden echója kérdőleg fogná viszhangozni: hol? annyi igaz — 's ezt fájdalom 's lealáztatás érzelmi közt valom meg — hogy Irland népe gyászosb helyzetben él, mint a' legnyomorúbb póremer akárhol Európa tartományiban. Az Irlandiak rosszabb dísztelenebb kunyhókban laknak, testöket nyomorúbb ezondrák földik 's durvább eledellel táplálkoznak. Olly szűk 's egészségtelen viskókban szorongnak, hova más európai tartományokban talán a' sörtvést sem rekesztenék; ruhájok rongydarabok, miket minden koldus Angliában undorodva hagyítna el; 's orcájok véres veritékivel, görcsösen rángódó szívvel aratják a' termést, mellyhez nyulniok nem szabad, mellyet látnak — 's éhezniök kell. Az angol nép tudja: hogy akkor, midőn az irlandiak jajszózata a' csatornán általhangzott vala, midőn e' jajkiáltás az angolok füléhez — 's becsületökre legyen mondva — szívökre is hatott: ugyanakkor az irlandi magtárak 's gabonacsűrök csaknem összeroskadtak az áldás terheitől. Ez bármilly országban is rettentő volna, de kétszer rettentőbb olly országban, mellyet a' Gondviselés nagyobb termékenységgel áldott meg, mint más országot bárhol is Európában, de mellyet az emberek boldogtalan politikája terméketlenné, kopárrá tön — 's egészen még sem törle ki. — Paislay érdemes követje a' skótziai uniorul szólott. Hát ezen unio az irlandihoz hasonlít e? Ha Anglia illy uniót szándéklott volna Skótzianban létre hozni, ugy Skótzianak minden népe egy szívvel 's lélekkel zúdult volna fel, az országot vérrel borítandó; 's ha Angliának sikerült volna ott angolegyházi olárokat emelni, akkor Skótziait csak ugy bírhatná mint pusztá határt 's rideg tarmezőt. De Irlandban 7 millió katolikus áll egy részen, fél millió protestans a' másikon 's ez utóbbiaknak uralkodó egyházuk van katolikus néptől csikart tömérdek jövedelemmel 's a' kisebb számot a' nagyobb szám pénze 's értéke tartja. Irland kívánja, hogy igazságot szolgáltaassanak neki, 's lehessen az, minek lennie illik: t. i. a' britt birodalom független része! — Ha az angol kormány 's parlament minden intésre siket marad, bizvást várhatják, hogy néhány év mulva az irlandi protestansok az ő katolikus földijeik iszonyu tömegével egyesülten az unio-felbontást kívánandják; 's mint fog a' kormány 's parlament akkor ellen állhatni e' kívánatnak? Nincs okom nagyítani a' veszélyt, nem is szólok fe-

nyezető, csak intő 's óvó hangon. Ha egész Irlandnak csak egyazon akarata lesz 's Anglia egykor háborúba keveredik Franciaországgal — mellynek barátsága talán szintolly ingadozó, mint dynastiája — akkor Irlandnak oka lesz kívánni, hogy keblében független törvényhatóság álljon föl.“ — A' szónok az unio-ellenes párt hangos tetszése közt ült viszont helyére. Már éjfélt után 1 óra volt. Utána tüstént Peel Róbert kele föl 's többek közt imígy szólt: „Az uniorul csak beszélni kell 's azonnal mint bűvös csapásra lobban lelkünkben fel azon tudalom, hogy kötelesek vagyunk az ország bátorságát, melly ezen unio lététől függ, fentartani; hogy nélküle Anglia negyedrendű hatalommá süllyedne Európában 's Irland kietlen pusztasággá változnék. (Folyvást élénkebbül kitörő tetszés). Az én szempontom, 's minden kutfő, mellyből meggyőződést meríthetni, érzelem 's ítélet, argumentumok 's tettleges dolgok, történeti tapasztalás 's a' szellemnek jövőbe pillantása — ezen egész osztatlan meggyőződésem, melly ellen hasztalan foguék küzdeni, nyilatkoztatja, hogy nem szabad részekre oszlani a' britt birodalomnak. Tekintsünk Európa föld abroszára, ezen szigetek geographiai helyzetére, az ő állásukra Portugal, Spanyol és Franciaországhoz 's az atlanti tenger tulsó partján emelkedő nagy hatalomhoz — tekintsünk mind ezekre 's valljuk meg aztán: lehetséges é, hogy valaki ez indítványnak nem mondom képtelenségét, hanem bódultságát által ne lássa? (tetszés). Hozzátok fordulok, kik az unio felbomlását kívánjátok, ellenállhattok é e' bizonyítványnak? Nem látjátok e, hogy a' természet maga hirdeti tervetek balgaságát? N a t u r a o p p o s u i t, ezt adom nektek első feleletül 's a' t. Végszavai ezek voltak: Tekintsünk Skótzia uniójára 's Angliával egyesülése diszletére. Felszólítom a' házat, ha e' tekintetnél meri é Irland unióját Angliával felbontani, 33 éves unióját, melly időközben századok történetei sudamlottak el mellettünk. E' rövid korszakban a' legrémítőbb küzdesek robogtak el 1803 — 14ig. Majd minden európai nemzetet ellenhadak látogattak meg, majd minden főváros Lissabontul Moskauig idegen zászlókat látá fokain lobogni. 600ezer francia özőnlé Európa tartományit el Aegyptus és Syriáig villogatva győztes fegyvereit. Azonban Anglia, Irland és Skótzia nem látott idegen ellenséget, egy sem mert földjére lépni. Ezalatt egyesülve munkált a' britt sereg a' három alkotó-

rész-ország különbözése nélkül közöslég diadallal koszorúztatva. Ez időközben egy Castle-reagh, egy Pitt kezeiben volt a' kormányfék, 's csatlakozva láttunk egy Grattant egy Fox-hoz a' birodalom törvényhozó vitáiban. Egy Wellington parancsnokságától függe akkor a' britt sereg, ki a' tengerre 's Lissabon szikláira könyökölve (támaszkodva) sorsot vetett egész Európa fölött, mellynek szabadságit tipratni látá, 's nem pihent dicső munkáitól meg addig, míg az egész szárazföld nem adott önmagának vissza. 'S miután meg vala kötve a' béke egy irlandi (Castlereagh) által, mint egy más irlandi (Wellington) győzelmének jutalma, elhárított a' valláson alapult polgári jus-egyenetlenség. 'S most midőn az unio Irlanddal úgy szólván istenítélet által megállapítaték, kérdem: képes é a' ház egy csupa vizsgálkodást hintő beszéd behatására országunk feldaraboltatását kimondani? Uj kötelékek is szövődtek a' két ország egyesítése óta; a' kath. emancipatio 's a' parlamenti reform uj elemeket szültek. Bontsuk fel most az uniót, 's állítsunk Irlandban uj parlamenti, mit leszünk akkor várni kénytelenek a' vallásgyűlölet győzdelmes zordongásitól? Tökéletes fölbomlása lenne az a' társasági rendnek. Ki szabhatna itt határt, ki vezethetné az egymással küzdő hatalmak erejét rendes pályakörébe vissza? ki gátolhatná e' középpontfutó (centrifuga) erőt a' törvénytelen agitatio zürzavarába, a' revolutio partatlan tengerébe omladástól? Arra nem emberi, de mindenható hatalom kívántatnék.

Az alsóházban april. 29kén mint irtuk az O'Connell indítványa fölött folytatott heves viták csak ugyan véget értek. A' vitázat még éjfélt után 2 óraig tartott. Az unio-felbontás mellett szólának még ez estve Mullins, O'Connell Móríc, Lator, E. Ruthven, C. A. Roche W. O'Dwyer; ellene pedig Jephson, Peter, Christmas, Verner ezredes, Shaw, James, O'Reilly, lord Althorp, sőt maga Hume ur is. Ez utóbbi, noha különben O'Connell barátja, gáncsolá, hogy ő (O'Connell) saját indítványával ellenmondásban, a' dologbul unio-semmisítő kérdést csinált, a' helyett hogy Irlandra nézve csupán józanabb 's igazságosb kormányzati rendszert javasolt volna. Anglia mindig igazságtalan volt Irland iránt; ez világosan jelentessék ki a' felírásban 's így nyitassék Irlandnak kilátás jobb 's nemesebb bánásmódra. Különösen megjegyzésre méltó, hogy egyetlen egy Angol vagy Skott sem pártolá ez indítványt. A' ház ezen éjjel akarattját, hogy a'

vitatkozások végeztessenek - be, mindig hársányabban nyilvánítá. Csak nagy bajjal nyerhetek az utolsó szónokok alkalmat szólásra. Mihelyt egy újabb fölkelt, százan kiáltozák: O'Connell! (Ez volt t. i. mint indítvány-tevő az utolsó szó) O'Connell több ízben felállott, de újra ismét leült, hogy egy jelenlevő irlandit se gátoljon véleménye kimondásában. Végre éjjelután elkezdé czáfoló beszédét, melyben többek közt, nagy fanyarsággal lobbantá a' ministerek szemére, hogy hat napi vitálya alatt egy sem tön az indítvány ellen practikai ellenjavaslatokat; 's hogy közülök csak egy sem mondotta: mit szándékozik általányosan a' kormány cselekedni, Irland vérző mély sebeinek, mellyeket nem tagadhatni, beforasztására. Ez a' vitának 's vizsgálatnak méltóbb 's nemesb tárgya lett volna, mint csupán követszemélye ellen kifáradásig gunynyilakat lödözni. De a' helyett, hogy a' folyvást zaklatott, elnyomatott irlandi népnek — sanyarú inségében — a' jobb 's emberibb sorsnak csak egy halvány csillagát is feltüntetnék, hat éj lefolytában szép, fellengős beszédekkel táplálgatják azt, meg akarván mutatni: milly szerencsés, milly boldog lett az, unio óta. A' ministerek összehívák az egész házat csak azért, hogy az irlandiaknak bebizonyítsák, milly nagy többség veti félre Irland képviselőinek panaszit. Ez ott csak annál nagyobb elkeseredést szüend. Ő mindenre, a' mi szent, kéri őket, ne bízzák-el magokat e' győzedelmen, hanem kormányozzák valahára Irlandot igazságosan, jót árasztva és szeliden. Ő a' legszükségeseb reformok közül néhányat előhozott 's beszédét e' szavakkal rekeszté: „Tegyétek ezt, sőt tegyétek többet; ha nem: akkor a' szerencsétlenség, habár miénk, de a' gonosz tett a' tiétek lesz.“ A' vita sikerét közlöttük.

Néhány szabómester Londonban dolgozó legényitől, kik az egyesülethez tartoznak, tudósítást vön, hogy 28ikán reggel a' dolog el fog döntetni. Egy levelező, ki az unio által javasolt hirdetvényt nyomtatásban látta, azt igen gögös, parancsoló hangon szerkesztettnek állítja: „A' munkatársaknak (Brüder) ezentul csak következő föltételek alatt szabad dolgozniok. April. hón. 3dik hétfőjétől egészen julius utolsó szombatjaig naponként 10 óráig dolgoznak, és pedig reggeli 7 órától kezdve esti 6 óráig, 6 shilling (3 fr. 37 kr.) napi munkabérért. Az esztendő többi nyolcz hónapjában a' munka naponként csak 8 óráig tartand, ugymint: reggeli 8 órától kezdve esti 5 óráig; a' munkabér 5 shil-

ling (3 fr). Mindazáltal mind a' két évszakban naponként 1 óra hagyatik evés- 's megpihenésre. A' legény nem dolgozik darabszámmal 's nem is másutt, mint a' vele munkáltató mester házában.“ E' rendszabás keménysége 's igaztalansága olly igen szembeötlő, hogy a' mesterek résziről helybenhagyásra nem számolhatni. Szombaton több mesternek kijelenték a' legények, hogy ők ez éjszakán túl munkát nem fogadnak el. A' mesterek szándéka — ellenszegülni, azaz kívánságukat nem teljesíteni.

260 ezer Unionista (ezek közt londoni 100 ezer) irá alá a' királyhoz intézett esedező levelet a' dorchesteri 6 földművelő ellen hozott 7 esztendei deportatio megszüntetése végett, 's egy úttal szorosán megvizsgáltatni is kéré ez ügyet mint igen fontos következményűt, 's különös biztosságot is neveztetni, melly a' föld- és kézműves néposztályt nyomasztó szükség és inség valódi okait kinyomozza.

FRANCZIAORSZÁG.

Következő beszéddel üdvözlé névnapján máj. 1sőjén Pozzo di Borgo gr. a' diplomatai kar nevében a' francia királyt: Sire! Midőn a' diplomatai test ez ünnepélyes alkalommal tisztelet-hódulását nyilatkoztatja, egyszersmind örvend, hogy Fölségednek szerencsét mondhat ama' szép összehangzás végett, melly minden hatalmasság közt uralkodik 's őket ama' szilárd 's üdves elhatározásban egyesíti, hogy a' nemzeteknek a' béke áldását biztossítsák 's ezen békeért minden szenvedelem 's tévelygés ellen, mellyek azt megzavarhatnák, jót álljanak. Meg vagyunk győződve, Sire! hogy kedvezőbb auspiciumok alatt 's Fölségedével öszhangzóbb érzelmekkel nem járulhatánk színe elibe 's Fölségedet nem kérhetjük szelidebb indulattal, mint hogy kívánatinkat, mellyeket Fölségednek, 's fönséges házának 's Franciaországnak üdvére táplálunk, elfogadni méltóztassék. — A' király válasza pontul pontra hü hála-viszhangja volt ez üdvözetnek.

Apr. 30ikáról Párisból többek közt így írnak: Nem tehetni fel, hogy a' londoni 's párisi két nagy börse ne tudná, hogy a' spanyol ügyben sűrű conferentiák tartatnak 's hogy a' keleti hatalmak diplomatiája meg nem egyezik se a' cortések összehívatasában se a' portugáli táborozásban vagy is spanyolsegítés-küldetésben. De noha ez így van; noha Schweizban még sok fontos kérdés oldatlan; noha Goblet general is visszautazott 's a' passai nyilatkozás nem megnyugtató: mind a'

mellett
a' pénz
a' fizetés
a' két n
tagolva
gol-fran
ne a' be

A'
Guizot t
lent bel
töt nyuj
tassék a
bi polgá
melly e
sabb me
lióra te
1,200,0
gedelme
ban az
megkár
hogy a'
lenre i
summák
tal kine

Má
szicilia
nak, n
királyi
Voirol
teryi ta
ország
béke k
ja, hog
állót is
hogy r
bok es

Mi
a' sard
zékét
csak n
schwei
voya f
tek, ha
is Schw
másban
végeig
zósülés
Schwe
mányai
ve ige
— Csa
ra fels
velet i
tont e

mellett is a' borsék bizodalma nem esökken, a' pénzbecs (Remé) rendkívül magasan áll, a' fizetések pontosak; 's valljon miért? mivel a' két nagy börse a' történeteket egyesekre tagolván, a' legujabb eset által is csak az angol-francia szövetséget érzi erősülni 's benne a' békekességre nézve új kezeskedést lát.

A' követház april. 30iki ülésében végül Guizot ur a' betegeskedése miatt meg nem jelent belügy-minister nevében törvényjavaslatot nyújtá által, melly szerint segedelem juttassék azoknak, kik Lyon városában az utóbbi polgári vihar által kárt szenvedtek. A' kár, melly eleinte 9 millióra becsültetett, pontosabb megvizsgálás után csak mintegy 3 millióra terjed. A' javaslat illy tartalmu: 1) „Egy 1,200,000 franknyi hitel nyittatik, hogy segedelmul osztassék ki azok közt; kik Lyonban az apr. 8—14ikeig tartott zavarok alatt megkárosultak. 2) Azok, kikről bebizonyult, hogy a' támadásban részt vettek, e' segedelmeire nem tarthatnak számot. 3) A' kivetett summák kiosztásával egy, kir. ordonnance által kineveztetendő biztosság foglalatoskodjék.“

Máj. 2dikán nyújtá által Butera hg. a' szicziiai király követje a' francziák királyának, megbízó levelét, mire a' királynénak 's királyiház egyéb tagainak is bemutatatték. — Voirol gener. tudomásul adá az algieri 's titteryi tartományok lakosinak, hogy Franciaország 's az Oran tartománybeli arabok közt, béke kötettet. Ő azon reményt nyilatkoztatja, hogy e' béke az Algier tartományban fenállót is meg fogja mind inkább erősíteni, 's hogy rövid idő mulva a' Francziák és Arabok csak egy népet teendnek.

NÉMETORSZÁG.

Mind az ausztriai (Bombelles gr.) mind a' sardiniai követ Schweizban hosszas jegyzéket intéztek a' főhelyhez. Ez utóbbi nem csak megbüntetését szorgalmazza mind azon schweizi születésűek 's lakosoknak, kik Savoya fegyveres megtámadtatásában részt vettek, hanem minden olasz, lengyel 's németnek is Schweizból kiutasítását, ki e' megrohamban részes volt, még pedig e' folyó május végeig, másképp mind a' két követ olly közösülési korlátok létesítésével fenyegetőzik Schweiz és udvaraiknak ezzel határos tartományaik közt, mellyek magára Schweizra nézve igen kedvetlen gátul fognak szolgálhatni. — Csakugyan berni hírek szerint az elutazásra felszólított lengyel menekvők egy része levelet is vón már a' francia követtől, 's a' cantont elhagyá, más része készül ezt követni,

's a' kilt netalán konokul 's megátalkodva vonakodnának tenni ezt, a' május 5iki nagygyűlés végzésénél fogva kétségtelenül elfognak végkép utasíttatni.

A' német és szomszéd birodalmakbeli könyvárosoknak Lipsén april. fogya felé tartott közgyűlése közakarattal Lipsében egy könyváros börse-csarnokot vagy épületet határozott építtetni, melly 3 emeletű, 60 rőf hosszú 's 26 rőf mélységű leend; 30—35 ezer tallerra rug a' terv-szerinti költség. 100 talléros részvények alakítják pénzalapját, és így összeleg 350 darab száz talléros részvény, melly már mind elkelt. Potentes potenter.

Hannoverában Schulte status- és kabinetminister elnöksége alatt egyesület állafel, mellynek czélja a' honi műszorgalmat előmozdítani 's vidorabb életbe hozni. Az eziránt kibocsátott felszólítások mind ezen fejedelmi városban mind a' tartomány egyéb részeiben nagy visszhangra találtak 's az egyesület már most 5000 tagot számlál. Mult aprilis 27kén tarták az első gyűlés, mellyben az egyesület statutumai meghányatván elfogadtattak. Schulte minister kinyilatkoztatá a' fő városból 's közel vidékekről számosan összegyűlt tagoknak, hogy ő kir. Magassága a' vicekirály az egyesület pártfogóságát elvállalni méltóztatott. Az egyesület tagjai két osztályra szakadnak; az első osztály tagjai magokat évenként 2 forintban megállapított segedelmezésre, a' másikei pedig az egyesület czéljainak más uton módon eszközendő előmozdítására kötelezik. Csak az első osztálybeli tagok vehetnek részt az egyesület gyűlési 's tanácskozásiban. Azok száma már most is 2300an felül van. Az egyesület kitűzött czéljai különösen 1) a' műszergalom 's mesterségek állapotjának lehetőségig pontos kinyomozása a' honban; 2) a' belföld szerzeményinek, mennyire csak lehet, használati tekintetben előbbre méltatása a' külföldéinél; 3) eszközteni, hogy a' honban létre jött műszorgalmi tárgyak időszakonként mutatványul állíttassanak ki; 4) kölcsönös közlések 's tudósításokat adni a' honi műszorgalom állapotjáról, ugy szinte a' bel 's külföldi új találmányok 's javításokról; 5) jutalomtételek a' házára nézve fontos találmányok 's javításokra, mennyire azok a' mesterségeket 's az ezekre szolgáló durva anyagokat illetik; 's végre 6) jutalmat osztogatni a' jelesb műveseknek, vagy a' honi műszorgalom 's kereskedés ágaiban kitűntetett hasznos szolgálatokért. — Az egyesület dolgait egy középponti igazgatás, melly székét Hannoverában tartja 's ezeb kívül 7

tartományi al-elnökség (Provinzial-Vorstände) vezeti. Ezen utóbbiaknak tudtával helybeli egyesületek is állhatnak fel. — Bizonyára minden szerencsét 's boldogulást fog kívánni illy egyesületnek.

A M E R I K A.

A' Sun szerint a' brazíliai kormány nyugtalanítva érzi magát, 's háborúra készül. Épen most több száz hajós legényt szednek Angliában hajóseregei megrakására. Néhányan már Brazíliába el is vitorlázta, 's még 600 van induló félben. Mondják Pernambuco nyugtalan állapotja volna ezen intézkedések oka. "A' Standard szerint pedig a' brazíliai kormány d. Pedro mozdulatit legfelszűltébb érdekek kíséri, 's a' nyugtalanítás erős jelenségeit adja. Mondják, attól tart, ne hogy 1,000,000 ft. stg. adósságát Portugáliára nézve visszakívánja, 's ha netalán mindjárt nem fizethetné le, Lissabon mostani birtokosítól expeditiót várhat. A' kísértés kétség kívül elég nagy d. Pedro zsoldosi tengerrabló hajladóságának felizgatásukra.

P O R T U G Á L I A.

Castor fregát, melly Lissabont april 17-ikén hagyá el, Villafior expeditiójáról azon tudósítást hozza, hogy általa gen. Cardozo serege Amarantéból kiűzeték, 's Regoa város elfoglalták. Cardozo ez üzetésben, nem tudván még Almeida várának a' királyné részére történt közelebbi meghodulását, seregeivel egyenesen e' vár felé tartott. Miguelnek többi hadai a' Duro jobb partjáról egészen elpusztultak 's mellý része a' sok szökésből még fennmaradt, Coimbra-ba vonula meg. Napier Lissabonba visszatért, onnan segéd seregeket hozandó. Villafior fő szállása Villarealban van, 's hadának jobb szárnya Lamegoig a' bal Murçaig terjeszkedik. A' leghiresebb borkereskedő társaságok egymás után a' királyné részére nyilatkoznak, ezt tevé legközelebb a' Porto vidéki is, melly előbb Porto ostromlásakor Miguelnek olly nevezetes pénzsegedelmeket nyújtott. — Lissabonban apr. 20-kán, mint Orestes hajó hírét hozza, kemény álgyuzást hallottak St. Ubes felől; a' migueliek t. i. e' helyet megtámadák, de mint másszor ugy ekkor is kudarcot vallottak. Szembeötlő, mikép növekszik napról napra azon fő tiszték száma, kik Santaremből Miguellet oda hagyván a' pedroiakhoz állanak, midőn más részről a' közlegényeké 's altisztéké hasonló irányban apadni látszik. 20-kán ujra 5 illy szökevény fő rangu tiszt nevet közli a' lissaboni Cronica, és Santa-Martán, (egykor a' migueli had vezérén)'s gen. Silveirán kívül gr. San-Louren-

zo 's Visconde de Santarem is a' királyné zászlóhoz pártoltak. Minho tartomány, melly egyébiránt már egészen d. Mariának hódul, nem mindenütt egyenlő tüzzel nyilatkozik az új kormányhoz, a' tengerszéli vidék ezt önkényleg tevé, a' többit kényszeríteni kelle; Bragából, a' const. seregek odaérkeztekor valamennyi barát és pap kitakarodott egy főesperest kivéve, ki azonnal maga vette át az érseki foglalatostudást 's a' megye egyházaihoz pásztorlevelet bocsátott, mellynek 's némmelly kiköltözött papok 's szerzetesek javainak elfoglaltatása következésében sok ujra visszatért közülök. Gen. Sanjuanenának Portugálból a' spanyol kormányhoz küldött 's fent érintett tudósítása következő: „Lardoza april. 18. E' hely megszállta után folytatám munkálatimat a' praetendens üzetésében 's előbb Capignába, innen Atalayába érkeztem. Itt értém meg, hogy a' hg. legdrágább kocsijai 's holmijei egy osztály katonaság kíséretében nem messze volnának 's maga is csak előbb kevéssel utazott volna tovább el: noha seregim már 9 óra hosszat jöttek szakadatlanul sebes menetben, egy osztály lovasságot még is nyomban utánok rugtattam, a' gyalogságot pedig követőül rövid kipihente után. Éjféltájban az országuton örtüzeket 's mellettük fegyveres embereket pillantánk meg, tovább pedig terhes szekereket 's kocsikat fegyveres őrizettel. Hozzájuk közelítésünkre az örök ránk rikkantának, de mi megrohanással felelünk, 's az egész ellenség néhány puskalövést téve szét futamult. Mi a' négy kocsit, melly ezüst szerekkel 's más drágaságokkal vala megrakva, elfoglaltuk; a' futók közül pedig 19en juthattak kezünkre, katonák 's polgáriak d. Carlos kíséretéből, kiket a' kir. decretumban ellenök mondott végzéshez képest büntetek meg. E' foglyok vallomása szerint a' praetendens ekkor Abrantesben volt.“ Ezt követi gen. Rodilnak a' hadministerhöz intézett imez tudósítása: Guarda főszálláson april. 19. éjfélkor. Bizonyosan tudósítva vagyok, hogy a' hg. egyenesen Santaremből megy. Előcsapatunk azon kétszeri megrohanásban, mellyet kíséző serege ellen intéztek, zsákmánnyá tevék minden holmijét, ugy hogy magának a' hgnek, vagy hitvesének vagy egynek követőji közül még csak fejez ruhájuk sem maradhatott öltözet-válthatásra. Sietek egy uttal azon fontos hirt tudatni excáddal, hogy Almeida vára, egyik a' legerősbekek közül Portugálban, tegnapi reggel 9 órakor, d. Maria zászlóit tüzte ki. A' királyné hívei fölzendültek 's a' migueli őri-

zetet ell
zernél t
gekért t
hatóbb b
léte, 's
hoz kül
gálatom
ni. A'
Coimbra
szökdőz
jón tör
Expedi
magát
Az Indi
rül kap
zon hirt
regei d
azonban
vizálk
admiral
kötöbül
előjelen
tául ad
melly i
kimenn
vetni fo
hogy ö
lášhoz
gen ár
minden
szinte
dig eg
dig cse

A
kéről t
várkor
gr. ajá
kel az
kiváns
nyes j
góji pa
tettek
lése al
erejébe
művek
nyerék
bevége
szakos
rénylet
litása
na kép
foglalt
reszty
ta, me
hogy a

zetet elkergeték, a' tömlöczökből pedig ezernél többet, kik azokban politikai vétségéért tartatának fogva, kiszabadítottak. Leghatóbb benyomása itt a' népre seregink jelenléte, 's én holnap Almeidába az új kormányhoz küldötteket utasítok, azt készséges szolgálatomrul a' királyné ügye iránt, értesíteni. A' migueliek folyvást takarodnak vissza Coimbra felé a' Duero jobb partján, de a' szökdözés iszonyun ritkítja soraikat. A' Tajón történekről még bizonyost nem tudok. Expeditióink Portugálban igen jelesül viseli magát 's legjobb fenyíték-rendet tart. Rodil. — Az Indicateur de Bordeaux Madritből 24ikéről kapott levelek szerint, oda legujabban azon hírt mondja érkezettnek, hogy Rodil seregei d. Carlost csakugyan elfogák. E' hír azonban valósulást vár. — Lissabonban némi vizzálkodás ütött ki a' kormány 's az angol admiral közt Salamander hadihajónak a' kikötőből eltávozta miatt, minthogy az minden előjelentés nélkül történt. Az admiralnak tudtául adatott, hogy ha máskor is találna valamely idegen hajó hasonló módon a' Tajóból kimenni, arra az álgyutelepekből azonnal lövetni fognak; az admiral pedig visszaüzené, hogy ő meg ez esetben majd kellő visszatorláshoz nyul. A' ministerium továbbá az idegen árukra nézve fenálló behozatási vámot minden országra egyenlőnek határozta, mi szinte nem kis sérelem Angliának, melly eddig egyezés szerint a' többi országnál mindig csekélyebb vámot fizetett.

TÖRÖKORSZÁG.

A' Times Konstantinápolyból martz. 5ikéről többek közt ezt közli: Mehmed basa, ki várkormányzóvá emeltetését egyenesen Orloff gr. ajánlásának köszönheti, szívvel 's lélekkel az orosz érdekeket pártolja. Égvén a' kívánságtól, hogy azon megtisztelés sok fényes jeleiért, mellyekkel őt hatalmas pártfogóji pazér módon halmozzák, háláját további tettek által bebizonyítsa, az általok felügyelése alá bizott ingenieuröket — mennyire csak erejében áll vala — segíté; úgy hogy a' védművek, mellyeknek létre hozatását munkául nyerek, jelenleg már teljes megelégtülésökre bevégezvék. Ez által a' dardanellakon erőszakos áltmenetelt eszközteni igen nehéz mérenyletté vált, 's egy tapasztalt haditiszt állítása szerint 15 ezer főnyi hajóhad sem volna képes most az ujdun épített erősségeket elfoglalni. — Egy új rendelés minden Raja (keresztyén alattvaló) szívét a' szultánhoz hódította, mert egymást éró kedvezései után, t. i. hogy a' keresztyének annyi templomot 's is-

kolát építhessenek vagy újíthassanak meg, a' mennyit akarnak minden adózás nélkül, a' muselmanokkal egyeulő ruhát viselhessenek 's t. ef. most már a' haracs-szedő tisztség (melly t. i. a' személyes adót többszörösen sarczoló be a' keresztyénektől) eltöröltetett, 's minden helységre magára bízott ez adónak beszédetése, 's ámbár a' haracsot most százától 15tel többre rugtaták, még is alig jut egy főre az eddig fizetett summának harmadánál több. Általjában 20 piaster esik e' szerint egy főre 's még is évenként 50 millio piaster jövedelmet hoz a' portának. — Yemen tartományt elfoglalván Ali, most már monopoliumi rendszerét a' kávékereskedésre akarja terjeszteni. Itt ugyan ő kizárólag nem szándékozik a' természetést mint Aegyptusban saját felügyelése alatt eszközteni, hanem minden kávé-vásárolhatási just kirekesztőleg magához kíván rántani, hogy a' lehető legolcsóbb áron vehesse azt, 's a' lehető legdrágább áron adhassa el. Eddig az itt termeni szokott 's úgy nevezett Mokka-kávé kereskedés az Amerikaiak kezében volt, 's így ez árucikkely most egészen változást fog szenvedni.

A' „Times“ levelezője következőt ír Konstantinápolyból apr. 15ikéről: „Muschir Achmet basa, a' magas porta utolsó rendkívüli követje az orosz udvarnál, mult hón. 28ikán ide ismét megérkezett. Még nem tudhatni bizonyosan: fogadta e' őt a' szultán olly szívesen, mint reménylé. Azok szerint, miket itt ott sugdosnak, csak nem azt gondolhatni, hogy a' basa távollétében az ő számos és hatalmas ellenséginek végre sikerült, ármanykodásik által Mahmud ingatag, szeszélyes lelkében a' kedvező benyomást kiirtani 's hogy ennél fogva e' kegyencznek is letűnt szerencse csillaga. A' közvélemény Achmetre honaruló bélyeget sűt 's ellene mindig hangosabban nyilatkozik. A' törökök a' helyett, hogy a' Pétervárott töle aláirt egyezést rájok nézve üdvesnek néznék, mint Európa azt gondolni elég hiszékeny volt, általlátják most, hogy ezen egyezés a' titkos tervek szerint cselekvő hatalomtól egy finomul koholt új suly, melly által a' balsors és inség napjaiban a' törökök nyakára vetett járom nehezbíttessék. Ok józanabb értelemmel 's tisztább felfogással bírnak, hogy sem ajándéknak tekintsék azon két millió aranyat, mellyeket a' szultán elég gyöngé volt váltságdíjul azon ásiái széles birtokért elfogadni, mellyet az oroszok, előttük nagyon is ismértes okokból, birodalmukra nézve szükséges tördaléknak tekintének. A' törökök épen nem láthatják által a-

zon hasznót, mely — mint állítatik — a fejdelemségek áltengedésével Törökországra hátramlék. A' helytartók orosz-jóváhagyás mellett neveztetnek ki; a' belföldi katonaezredek oroszok vezérlik; a' Dunának védvonala ugyanezen hatalmasság kezeiben; e' folyam partjain állott erősségek, melyekben egykor török őrég fanyázott, most lerontvák és síkfölddel egyenlítvák; minden török család kivétel nélkül honából száműzetve 's a' nélkül, hogy legparányibb kármentést nyert volna; a' tartományoktól fizetett adó, Törökországra nézve annyi, mint elveszett. — Mondják, hogy Samos sziget lakosi hódulat-írásukat beküldötték. — A' porta Ipsara lakosait 25 évre minden adófizetéstől felszabadította. — Egy császári fermán polgári helykatonaságot parancsol képeztetni országszerte. Ezen systema a' porosz hon-őrégéhez (Landwehr) hasonlít.

Egy stambuli levél szerint april. 8-káról, a' szultának eljegyeztetésökre ott nagy a' készület. Mondják több lesz a' jeles basák közül e' célra ide hivatalos. Egyen kívül ('s ez Halil basa) még most sem tudhatni, kit akar a' szultán többi leánya kezével meglepőleg szerencseltetni, boldogítani nem mondhatjuk, mert illy szerencse igen személyes viszonyú, 's mint megtiszteltetés rendkívül költséges, 's annak, ki részesévé lesz, parányi becsületen kívül csak egy parancsnok-asszonyt ad, ki tőle külön váltan saját palotájában él 's a' férjnek csak néha néha engedi meg, vagy, mint körülmények hozzák, parancsolja is, hogy nála jelenjen meg 's hölgyi kegyeit kérje ki. — Csakugyan Saliha szultánát Halil-basa el is jegyzé 's mátkatála vagy jegyajándéka egy részben számos legujabb párisi divatu fényes öltözetből állott. A' szultána 23 esztendő, nem szép, képe ragyás, szemei szerfölött gyengék. Keleti szokásként a' kendőlakás v. jegyváltás után szép odaliskjein v. kéjhölgyein köteles lett volna nyomban túladni, de a' szultán kegyes vala őt megnyugtanni, hogy most még e' lépésre szükség nincs. A' nem sokára tartandó menyekző alkalmakor költségkimelésből egy füst alatt a' kised szultánfiúk körülmetélése 's a' másik még gyermekded szultána eljegyeztetése is végbe fog menni. — Azon ha-

tár Asiában, melyet Achmet basa Russziának átengedett, igen terjedelmes 's katonai szempontból szerfölötti fontosságu. Az alkalzicki tömérdék térség 's az ezt környező hegyek, most már Russziához fognak tartozni, ha t. i. a' szultán gyöngé lesz azon szerződést megerősíteni, melyet követje Pétervárott aláírt 's ez által Örményország kulcsát orosz kézbe juttotta. —

FLEGY HIREK.

1830ban a' francia belminister által megrendelt, 's Depaulis híres metszőre bízott julius-revolúció emlékpénz most készült el, homloklapja egyik felén Franciaország látszik togában és sisakban, másik felén Lajos-Fülöp hadi öltözetben, a' hát-fenéken (Hintergrund) Franciaország egyenesen állva, egyik lábával a' királyszerk lépcsőjén, 's a' juliusi rendelkezéseken, egyik kezében a' szabadság szobrát tartva, másikkal Orleansi Lajos-Fülöpnek a' koronát nyujtva; a' király a' nemzeti zászlóra támaszkodik, mely fejét körüllobogja 's a' koronáért olajágat nyujt neki, 's mellette következő szók: Publicae Concordiae Pignus. A' túllapon a' király feje van borostyán-koszorúval 's halánték-szalaggal (Stirnband) övedzve. A' munkát közösen bámulják. — A' Vezúv nyugoti szélén „Torre dell' Annunziata“ mellett nem rég sövényt vontak, mely az utasokat megója a' veszedelmes tölesér (crater) közelébe jutástól; ez alkalommal egy réteg láva alatt igen ókori növény nyomaira bukkantak, többek közt néhány fára, melynek gyökerei mélyen a' földbe hatottak. Természet-vizsgálók állítása szerint e' növényzet néhány századdal régibb, mint azon földrengés, mely Pompejít elborította. További ásáskor igen számos állatcsont, vasszerszámra, edénytöredékre 's üvegtáblákra találtak. Egy edény-töredéken alakokat (figure) is vettek észre néhány szóval, melyeket Marchese Arditi híres archaeolog (óság-búvár) elé terjesztettek megvizsgálás végett. Ezen találmányok a' régiség baráti közt különféle véleményekre adtak okot, 's azt hiszik, hogy további ásás után egész városra fognának akadni, mely itt eltemetteték. — A' birminghami új tanácsház építetésekor a' négy-szeg köveket 's oszlopokat gőzerőművekkel faragták. —

A' gabona pesti piaczi ára máj. 16-án 1834:				Pénzkelet:			
poz. m. vál. gar.	legjobb	közép	csékély	poz. m. vál. gar.	legjobb	közép	csékély
Tisztabuza	110	96 $\frac{2}{7}$	86 $\frac{2}{7}$	Zab	44 $\frac{2}{7}$	43 $\frac{1}{7}$	42
Kétszeres	76 $\frac{2}{7}$	73 $\frac{1}{7}$	66 $\frac{2}{7}$	Köles	—	—	—
Rozs	60	56 $\frac{2}{7}$	53 $\frac{1}{7}$	Köleskása	133 $\frac{1}{7}$	—	—
Arpa	53 $\frac{1}{7}$	51 $\frac{1}{7}$	50	Kukoricza	53 $\frac{1}{7}$	50 $\frac{2}{7}$	48

Pénzkelet:			
Bécs május 14-én középár pengő pénzben			
Status 5 pC. kötel.	99 $\frac{1}{2}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankok.	58 $\frac{1}{2}$
„ 4 pC.	89 $\frac{1}{2}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	58
„ 1820 ^{ti} köles.	200 $\frac{1}{2}$	Bankrészvény	1271
„ 1821 ^{ti} „	136 $\frac{3}{4}$	Cs. arany pCt. agio	2 $\frac{1}{2}$

Szerkezteti Helme cz. Nyomatja Landerer.